СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 100. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 30-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 100. Jersey City, N. J., Thursday, April 30, 1936. THREE CENTS

УРЯД ГОТОВ ПОМОГТИ БІЗНЕСОВІ ШУКАТИ ПРАЦІ

ВАШИНГТОН. — Секретар торговлі Ропер видав публичну заяву, в котрій висказує становище адміністрації до кампанії бизнесменів і купців на зараду безробіттю.

Ропер каже, що федеральний уряд буде кооперувати з бизнесом у шуканню праці для безробітних. Він подав теж програму такої роботи, зложену з 10 точок, у котрій говориться між іншим про потребу зроблення перегляду всіх промислів, про потребу розсліду технічного стану промислів, про потребу знайдення роботи тим, що втратили її через технічна удосконалення.

ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ ЗМЕНШИЛОСЯ.

ВАШИНГТОН. — Рада Краєвої Промислової Конференції подає в своїм місячнім звіті, що число безробітних у березні цього року виносило 9 міліонів 649 тисяч.

У порівнанню з березнем 1935 р. було їх майже 4 проценти менше.

УРЯД ЗА САМОСТІЙНІСТЬ ПУЕРТО РІКА.

ВАШИНГТОН. — Секретар внутрішніх справ, Гаролд Ікес, заявив публично, що федеральний уряд попирає внесок сенатора Тайдингза про надання повної самостійности Пуерто Ріку.

Сенатор Тайдингз каже, що його резолюція не противиться обіцянці Америки надати островові стейтовість.

КАМПАНІЯ УРЯДУ ПРОТИ ЛЬОТЕРІЇ.

ВАШИНГТОН. —.Почтовий уряд розвив широке слідство, щоби переконатися, чи ріжні льотерійні підприємства вживають почти для пересилки своїх оголошень і бизнесу.

Почтовий уряд трактує льотерію як нарушення закона проти вживання почти для цілей обманства. Таким нарушенням вважає він навіть пересилання почтою ґазети, в котрій є поміщене оголошення про льотерію або виграшку.

ЖІНКИ ПРОТИ ПОЛІТИЧНОГО ДОБИЧНИЦТВА.

СИНСИНАТІ (Огайо). — Краєва Ліґа Виборниць ухвалила на своїй конвенції добиватися від конґресу ухвалення закона проти дотеперішньої практики великих політичних партій обсаджувати становища по своїй побіді своїми приятелями.

РОБІТНИЧА ЮНІЯ ЗА РУЗВЕЛТА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Річна конвенція юнії панчошкових робітників заявилася вперше за поперття кандидата великої партії, а саме за поновний вибір президентом Рузвелта.

Юнія має 60,000 членів та належить до Американської Федерації Праці, котрої виконний уряд недавно заявився проти попирання юніями вже тепер якоїнебудь політичної партії.

СЛІДСТВО НАД ОБМАННИМИ ОГОЛОШЕННЯМИ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів повіту Ню Йорк почала слідство над шахрайськими оголошеннями.

Прокураторія каже, що ґазети самі вистерігаються шахрайських оголошень, але обманці часто обманюють і публику й ґазети. Тому треба допомогти суду.

ВІДГУКИ ВБИВСТВА ПАНІ ТИТЕРТОН.

НЮ ЙОРК. — Щоб відбити оборону адвокатів Джана Фіоренци, обвинуваченого за вбивство пані Титертон, що, мовляв, він божевільний, прокураторія вже постаралася за те, щоб його умовий стан розслідили знавці.

ВДОВА КАПІТАНА ПОГОРІЛОГО КОРАБЛЯ ПОЗИВАЄ.

НЮ ЙОРК. — Пані Матильда Вилмот, вдова по капітані корабля „Моро Кесел", що погорів на океані коло побережжя Ню Джерзі, внесла позов проти власників корабля, за відшкодування за смерть її мужа в сумі 200,000 долярів.

Позовниця каже, що її муж помер через те, що морська служба, яку наняла лінія, не знала своєї роботи.

БОРОТЬБА МАЛОГО БИЗНЕСУ ПРОТИ КРАМНИЧНИХ ЛАНЦЮХІВ.

ВАШИНГТОН. — На домагання дрібних крамарів вніс сенатор Робинсон проект закона, звернений проти ланцюхів крамниць.

Проект старається зменшити бизнесову перевагу великих крамничних ланцюхів при закупні товарів та їх продажі.

ЧИ ДБАВ ЗА СТАРИХ ЛЮДЕЙ?

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — На переслуханню конгресового підкомітету, що відбувається тут, ставав Ото Мур, адвокат з Денвера, та заявив, що Роберт Клементс, один з основників руху за пенсії на старість, заявив раз свідкові, що він зовсім не дбає за інтереси старих людей. Свідок давав до зрозуміння, що організатори руху дбали тільки за свої інтереси.

ПРОБУВАВ УТЕКТИ З ТЮРМИ.

З федеральної тюрми на острові Алкатрас у заливі Сан Франсіска пробував утекти Джов Баверс, 40-літній почтовий бандит. Вязень уже був на мурі, що оточує вязницю докола, коли його побачили сторожі й почали на нього стріляти. Баверс, не поцілений, похитнувся й упав з висоти 60 стіп на скелі, на котрих стоїть вязниця, і зломив собі карк.

ТОВПИ РОЗЗЯВ НА ПОХОРОНІ САМОГУБЦЯ.

Нюйорська поліція обчисляє, що на похороні Чарлза Гемендингера, поліційного детектива, що поповнив самогубство, коли прокураторія стала допитуватися його за хабарництво, зявилися понад 5,000 цікавих. Прокураторія каже, що вона буде далі розсліджувати, чи закид хабарництва опирається на правді.

ЕВРОПЕЇЗАЦІЯ КИТАЮ.

Цими днями оголошено в Китаю розпорядок нанкінського центрального уряду, що викликав гострі спротиви навіть серед найбільш поступових китайських кругів. Згідно з цим розпорядком білу краску як краску жалоби в Китаю скасовано. Відтепер краскою жалоби в Китаю буде чорна, як у більшості країв. Тим способом нанкінський уряд хоче шляхом ріжних розпорядків змусити китайців покинути вікову традицію і прімінитися до европейських звичаїв.

ЛИТОВСЬКА МЯСНА АФЕРА.

Перед литовським окружним судом у Шавлях почався процес проти бувшого директора литовської фірми „Маїтас" Ляпенаса, обвинуваченого в грошевих зловживаннях 800,000 літів на шкоду фірми. Згадана фірма — це концерн, що зосередив у себе ввесь литовський вивіз беконів. Більшість акцій товариства в урядових руках. Крім Ляпенаса на лаві підсудних опинилися теж його брат і братова та два директори провінціяльних філій фірми. Процес викликав у цілій Литві велике зацікавлення.

ХАБАРНИЦТВО У СТАРОСТВІ.

В окружному суді в Перемишлі розпочався процес у справі зловживань у старостві в Мостиськах. На лаві обвинувачених засіли бувші урядовці староства Детньовський і Галінський, бувший війт з Рудник Курек, ресторанник Ст. Стахурський і купець Із. Шварц. Акт обвинувачення закидує першим двом обвинуваченим, що брали хабарі за долагоджування військових реклямацій. Дальші три обвинувачені відповідають за посередництво між сторонами й урядовцями. До розправи, що потребує тиждень, покликано коло 100 свідків.

САМОГУБСТВО 100-ЛІТНЬОЇ СТАРУШКИ.

В Вильні повісилася 100-літня старушка Антоніна Белевська. Вона лишила записку, в якій пише, що причиною її самогубства була нехіть до життя.

САМОГУБСТВО ПРОВІДНИКА НІМЕЦЬКОЇ НЕЛЕҐАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЛЬЩІ.

Польські часописи пишуть, що в тюрмі в Хожові відобрав собі життя 41-літній Павло Манюра з Нового Битому, командант нелеґальної німецької організації в Польщі „Націонал-Соціялістіше Дойче Арбайтербевеґунг", яку недавно зліквідувала польська влада. Манюра проперетинав собі жили в руках, опісля проколов себе ножем у груди і повісився на віконних кратах.

ЗАСУДЖЕНА НА ДОСМЕРТНУ ТЮРМУ ОДІДИЧИЛА ВЕЛИКИЙ МАЄТОК.

У Варшаві засудили Яніну Шимчакіўну на кару досмертної тюрми за те, що вона схопила дитину, яка була на вулиці в візку, вбила її, а візок продала за 17 злотих. Одиноким мотивом убивства дитини було тільки те, щоби роздобути кілька злотих з продажі візка. Цими днями засудженку повідомили в тюрмі, що вона одідичила маєток, зложений з більшої скількости грунту і 4 тисяч долярів. 4,000 долярів віддано до судового депозиту.

СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ АДВОКАТ НА ЛАВІ ПІДСУДНИХ.

Цими днями почався перед станиславівським окружним судом процес проти д-ра Ігнатія Лякса, станиславівського адвоката, власника багатьох реальностей та правного заступника епископа Хомишина. Д-р Лякса обвинувачують у грошевому обманстві на шкоду власників фабрики чеколяди Вол. Кровицького і Т. Олесницького. Підсудний, якого обвинувачують два прокуратори, відповідає з вільної стопи. Зі слідного арешту вийшов він по зложенні 50,000 злотих кавції.

ЗАКОН І МИСТЕЦТВО.

Йде тепер у Лондоні одна кримінальна песа. У цій песі одна з дієвих осіб палить на сцені 5-фунтовий банкнот. Само собою, що на сцені вживали підробленого банкноту, який приготовили спеціяльно для песи. Одного дня до дирекції театру задзвонили з поліції і пригадали їй, що невільно підробляти англійських банкнотів для будьякої цілі і що вона відповідатиме за це перед судом. Директорка вислала на поліцію протест і песа йшла далі, як на перших виставах. Цими днями прийшов до театру інспектор поліції і прочитав директорці текст закону, в якого виходить, що не тільки вона, але й артист підлягає карі, коли вживає фальшивих банкнотів. Кара — каторжні роботи. Тоді директорка рішила зарвикувати що вечора 5 фунтів і дає палити на сцені правдивий банкнот. Але банкнот спалюють так, щоб заанціювати його число. Тоді йдуть з цим клаптиком паперу до державного банку, який мусить викупити його за 5 фунтів. Чому дирекція не запропонувала авторові змінити у песі дотичне місце на якусь меншу суму в дешевій валюті, невідомо. Публика хоче бачити, як горять правдиві гроші.

ЗАМКНУЛИ РАЙОНОВУ МОЛОЧАРНЮ В УЛАШКІВЦЯХ.

Поліція замкнула й опечатала районову молочарню в Улашківцях, пов. Чортків, засновану минулого року. До замкненої районівки належало 7 сметанкових станиць і вони автоматично перестали існувати. Поліція не мала на опечатання молочарні ніякого писемного дозволу і не дозволила навіть забрати з машин перепущеної сметанки. На ріжні зваги присутніх кооператорів постерунковий відповів, що можуть на нього скаржитися, де хочуть, і шукати собі права.

Маємо чергову благодать „нормалізації стосунків".

БАНДИТИЗМ У РУМУНІЇ.

В місцевості Камена біля Черновець молочар, що прийшов до дому якогось Турканa, побачив жахливу сцену: в двох кімнатах лежали змасакровані тіла цілої сімї, зложеної з пятьох осіб. Голова Туркана була вбита від решти тіла, 18-літня служниця Марія Костенюк була вбита 10 ударами сокири, два інші тіла були так змасакровані, що їх важко було пізнати, а наймолодшу дитину Туркана вбив бандит тим способом, що вдарив головою дитини до стіни так сильно, що мовок вилився з черепа. Румунська поліція веде слідство в справі цього жахливого злочину. Не відомо, хто вбив цілу ту родину і чому.

ЗГИНУЛА В ПОЛУМІНІ.

В селі Яскрув біля Ченстохови два хлопці, що бавилися стріляниною при помочі каліхлоріну, спричинили пожежу. Ввесь мешкальний дім селянки Радецької почав горіти. Радецька, не вважаючи на перестороги, кинулася до хати ратувати своє майно. Наглo дім завалився і щойно вранці чергового дня видобули зпід румовищ звуглене тіло нещасної жінки.

ПРОЦЕС БІЛОРУСЬКОЇ „МАЛОЇ ГРОМАДИ".

В окружному суді у Вильні розпочався процес проти членів білоруської „Малої Громади", обвинувачених у комуністичній агітації, веденої друком. Головним обвинуваченим є інж. Олександер Карпович, що редаґував нелеґальну газету „Беларуську Гвезду". Обвинувачені ділали головно на терені Вильна і повітів білостоцького, слонімського, дісненського, косівського і пинського. На розправі обвинувачені говорять тільки по білоруськи.

ТИГРИЦЯ НА ПРОХОДІ В МІСТІ.

Лондонці мають таку сенсацію. Що дня вулицями міста проходить велика тигриця із своїм паном, що йде на прохід. Це приємник хижаків Рудольф Маттіес. Веде він тигрицю на ланцюгу. Прохожі не наближаються занадто до звірюки, хоч її володар упевняє, що вона не кинеться на нікого без його дозволу. Англійці люблять спорт і небезпеку і дозволяють містерові Маттісові на таку продукцію своєї сили.

ТРАТИМО НА НАШИХ ЗЕМЛЯХ ПІД ПОЛЬЩЕЮ, ВИКАЗУЄ СТАТИСТИКА

ЛЬВІВ. — У великоднім числі львівського часопису „Діло" пише редактор Іван Німчук у статті „Чи будемо постійно тратити?" таке, що всі статистичні дані говорять прорічистою мовою одно: „Ми, українці греко-католики, тратимо постійно і при кожній конскрипції якийсь відсоток населення в користь поляків; ми ввесь час у відвороті". Ред. Німчук каже, що українська преса не хоче поставитись поважно до тих дат, що їх проголошує польський головний статистичний уряд. З тих статистичних даних виходить, що за останніх 40 літ римо-католики збільшили на наших землях стан посідання на кругло 810,000 душ (54.9%), а грекокатолики, хоч у 1890 р. було їх майже вдвоє більше від римо-католиків, виказали тільки 527,000 душ прибутку (19.3%). А вже найбільше зріс відсоток римо-католиків на Поділлі, особливо в повітах: Скалат, Тернопіль, Збараж, Теребовля, Копичинці, Чортків і т. д. Небувалий зріст виказує римо-католицизм у станиславівському воєвідстві, де він за 40 літ зріс аж на 96%, хоч ще розмірно недавно, бо в 1890 р., було там усього 11.2% римокатоликів.

БУДУТЬ УЖЕ ГРАТИ І ГИМН ЗАКАРПАТТЯ.

УЖГОРОД (Закарпаття). — „Українське Слово" подає, що в Мукачеві відбулася військова парада з нагоди уродин президента Масарика. Посвячувано тоді теж прапор, подарований населенням війську. Та військова музика не заграла підчас цеї паради гимну Закарпаття. Наслідком цього губернатор Грабар остентаційно відійшов зі свята і не появився на офіцирськім бенкеті. Військо тут не винувате, бо не мало припису, що може грати гимн Закарпаття. Тепер уже, по тім інциденті, вирішила міністерська рада в Празі, що при святочних нагодах мають грати разом з державним гимном також і закарпатський гимн.

До цього додає газета, що добре буде, коли губернатор іще подбає, щоб при святочних нагодах уряди вивішували теж наш жовто-синій прапор.

САМІ СОБІ ПОРАДИЛИ.

КАЛУШ (Галичина). — До села Підгірок, повіт Калущ, мав прийти новий священик о. Я. Дудикевич, ряний москвофіл. Парохіяни робили всі можливі заходи у Львові, щоб їм не давали на пароха кацапа, бо село є національно дуже освідомлене. Та це не помогло й одного дня заїхав о. Дудикевич до села як новий парох. Та не допустили його до обняття парохії — українські жінки.

ЗАСУДИЛИ АДВОКАТА ЕПИСКОПА ХОМИШИНА.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Жида д-ра Лякса, прибічного адвоката епископа Хомишина, засудив станиславівський суд за ріжні обманства на пять років тюрми, на втрату горожанських прав і на втрату права виконувати адвокатські обовязки.

ВІДНОВА ХОРУ КОТКА.

ЛЬВІВ. — Д. Котко, відомий диригент, організує новий чоловічий хор, з яким по концертовім турне в Галичині виїде до Німеччини, Голяндії й Данії.

БАГАТСТВА ВОЛИНІ.

ЛЬВІВ. — З Волині доносять, що там відкрили мідяну руду в ріжних місцевостях. Викрито при помочі магнетичних приладів також поклади якоїсь іншої металевої руди. В Кремянеччині натрапили на верству земляного вугілля.

ОБРАЗОК ЗО „ВСПУЛЖИЦЯ".

ДРОГОБИЧ (Галичина). — Польська поліція в Доброгостові, повіт Дрогобич, пересліджує місцевий український хор: розгоняє проби, сконфіскувала збіжжя, зложене селом на втримання диригента, й намагається ріжними допитами відстрашувати учасників хору. Ця поліція зорганізувала теж ґраю місцевої голоти, яка з ножами і камінням нападає на членів читальні.

НОВА УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА.

РІВНЕ (Волинь). — В Городку коло Рівного буде побудована фабрика овочевих перетворів, що буде в українських руках.

СМЕРТЬ КОРОЛЯ ЄГИПТУ.

КАЇРО (Єгипет). — Король Фуад помер у 68-мім році життя внаслідок ґанґренового зараження горла.

Його наслідником є його 16-літній син Фарук. В часі його неповнолітности буде краєм правити реґентційна рада.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОЮЗОВА ДОПОМОГА

Як знаємо, з каси У. Н. Союза виасиґновано $1,789.91 на допомогу Союзовцям, що потерпіли від повени. А орґан Союзу веде окрему кампанію за допомогу українським родинам, потерпілим від цеї катастрофи.

Коли ми згадуємо про цю справу ще на тім місці, то не робимо це для якоїсь дрібної пропаґанди в користь Союзу. Ми тільки хіба можемо зазначити, що нам дуже прикро, що не можемо дати більшої допомоги. І саме це останнє заставляє нас заговорити про цю справу трохи ширше.

В нас так буває, що кожний з нас бачить тільки своє власне нещастя. Неодин з нас точно вираховує, що то він має з Союзу. Але не звертає ніякої уваги на те, скільки то видає Союз на всілякі інші цілі. На наші обставини це велика сума, коли наприклад на останнім річнім засіданню головної управи виасиґнувано на ріжні добродійні й культурні наші справи тут в Америці й у старім краю понад пять тисяч пятьсот долярів. А таке тепер буває зправила на кожнім річнім засіданню У. Н. Союзу і на кожній його конвенції. Не звертається теж уваги на полекші, які дається Союзовій молоді, або на таке, що от висилається даром між молодь 3,000 примірників книжок по англійськи для її національного освідомлення, що видається для неї спеціяльний тижневик без ніякої окремої доплати і т. п.

Тому, коли діткнуло нещастя певну частину нашого громадянства, хай це нещастя буде для нас наукою. Хай воно пригорне наших людей до нашої орґанізації. Хай ця орґанізація стане їхньою, бо свій, як не поможе, то хоч пожалує. А Союз і його орган не тільки жаліють наших людей; вони стараються дати їм правдиву поміч. З орґанізації даємо те, що в наших можливостях. А при допомозі Союзового орґану запрягаємо ввесь наш загал до допомоги потерпілим нашим братам і сестрам.

В таку хвилю ми тільки можемо мати одно бажання до громадянства: Допоможіть нам скріпити програму нашої праці. А допоможете нам тим, що самі станете членами У. Н. Союзу і ще притягнете до нього своїх знайомих.

Ми свідомі цього, що У. Н. Союз зможе ще дати далеко більшу поміч як Союзовцям так і цілій нашій народній справі. Тільки треба, щоб і Союзовці й всі інші наші громадяни були свідомі цього, щоб їм дійсно залежало на здійсненню нашої програми. Тому, кому на тім залежить, щоб У. Н. Союз продовжував ще й свою гуманітарну акцію, як для Союзовців так і для загалу, хай стає в Союзові ряди і затягає до них ще й інших.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ТАКТИКА „НАЙВУЖЧОЇ ЩІЛИНИ"

(Надіслана стаття).

Як звісно, у большевиків кождий засіб, що веде до цілі, добрий. Вони станули на тім становищі, що все, що не є рішучо большевицьке — є вже тимсамим контрреволюційне, буржуазне, фашистівське — отже не заслугує на ніякі згляди, але повинно бути згрунту знищене. Очевидно і супроти чужих державних урядів не треба додержувати слова, бож вони — як досі — всі небольшевицькі, а тому й контрреволюційні. Ленін виразно учив, що супроти буржуїв нема чого додержувати даного слова.

Колиж тепер прийшла така ситуація, що большевики бояться війни, бо це неминучо викликалоб у їх державі щонайменше бунт всіх угнетених національностей — а навіть своїх „русских", але не большевиків — то їх „хвацький" Літвінов крутиться мов вюн, кинений живцем в окрім, та пускає на всі можливі способи тумана в очі ріжним чужоземним дипльоматам, щоби лише знайти союзників для СССР, а скільки мож обложити ворогами зі всіх боків найбільшого ворога Совєтів — Німеччину.

Та сама заграничнa акція ще не вистарчає большевикам. Вони величезні суми призначають на комуністичну пропаганду у всіх інших державах, всеодно — чи більше чи менше запризнених з ними.

Великий переворот в їх пропагандистичній акції зробив останній, себто 7-мий конгрес Комінтерну в Москві, що відбувся минулого року.

Першим тенором поміж всіми першими тенорами на тім конгресі був болгарин Димітров, котрий і „зафіксував" головні напрямні, яких повинна триматись комуністична агітація набудуче. Він справу ту розвязав іще простіше як колись Колюмб, ставляючи шторцом яйце.

По думці Димітрова, треба комуністам всюди пхатись: до всіх — хоч би й якнайбуржуазніших товариств, до спортових і просвітних організацій — бь навіть і до самої „Католицької Акції". А всюди атрити, критикувати, підбурювати одних проти одних, але лише час від часу, немов не хотячи, кинути одно-два слова про це, який то гаразд і порядок в Совєтах, та які великі права там має „рабочий клас".

Семий конґрес Комінтерну припоручив теж своїм прихильникам, щоб в державах, в котрих є кривджені **національні меншости** — лучитись з ними і підпомагати той опозиційний національний рух. А все в тій цили, щоби — раз: ослабити дотичну державу, друге: використати невдоволення покривджених і на тій ненавистю зaораний ниві засівати сімена московського комунізму. А коли кажу виразно „**московського**", то це має повне оправдання в теперішніх настроях в большевицькій московській централі. Та централя починає тепер чимраз сильніше вдаряти в національні струни та оголошує себе одиноким оборонцем „родіни", цебто „отчизни". Рівночасно з чимраз більшим натиском підноситься старомосковський, царський клич, що **„Масква всьому міру ґалава!"** Російська мова — має бути всесоціялістичною, всі народи повинні вчитись її, того новітнього „есперанто", що має стати засобом порозуміння між всіми народами, на цілій земській кулі.

Звідси походить така ненависть до всього, що українське, а навіть до наукових термінів (назв) в українській науці. І так нпр. не годиться під загрозою Соловок уживати в ґеометрії такого звичайного слова, як „**промінь**". Він „мусить бути „радіус", бо такого слова в московських підручниках уживають, дарма, що воно навіть не московське, а навіть не словянське.

Покищо — при підпиранню меншостевих рухів в чужих державах — не пропонується іще виразно чистої московщини. Це вже має прийти пізніше, коли дотична країна буде вже прилучена й справді до „матушки Москви".

Навпаки: підпирається національний рух в такім виді, в якім він досі на місцях проявляється. Клясичний приклад цеї тактики бачимо між **білорусинами** у Польщі. Є їх тут біля два міліони, а польські шовіністи стараються використати той факт, що більшість їх є римо-католиками — та при допомозі костела і школи — стараються їх насильно спольонізувати.

Большевицька пропаганда засіяла тепер майже цілу Польщу ріжними польськими тижневиками і двотижневиками (під ріжними наголовками), котрі вправді не носять на чолі большевицької марки, але фактично, малими давками — ширять совєтофільство. Влада — не може їм нічого за це зробити, а вони своє діло поволі, але послідовно роблять дальше.

І так у Вильні виходить один такий польський двотижневик, що навіть цілу рубрику дав для звітів з білоруського народнього руху — призначив.

Колиб у рішальних польських кругах у Варшаві сиділи люди зі справді ширшим світоглядом, необтяжені хворобами, защіпленими в польську душу ріжними Дмовськими і Грабськими — то дуже легко знайшлиб антидот на трійло, защіплюване большевиками так спритно в білоруську душу. Дати білорусинам школи в їхній мові, позволити їм свобідно жити громадянським життям, дати розпорядок, щоби ксьондзи по білоруських виголошували проповіди і літанії — підпомагати і грошем білоруські товариства та Народні Доми, допустити свободу друку — а білорусини самі обороняться перед большевицькою язвою.

Та щож! Кого Бог покарати хоче — тому розум відбирає, а знову: на дурний розум — ліку нема!

А тимчасом комуністи, держачись ухвал 7-го конгресу Інтернаціоналу та припоручень, даних Москвою, підняли у всіх державах клич: „Усі народолюбні партії, ставайте **в один протифашистівський фронт!"**

В одних державах знаходить та нова тактика більший успіх, в інших не йде большевикам так легко. До перших — дивним дивом — належить Франція, котра взагалі у чужих справах не визнається, то і московської ментальности не розуміє. А крім того в Франції живуть іще традиції так званої „паризької комуни" з 1871 р., того давного, безвиглядного вже з самого початку руху французьких, революційно настроєних робітників. У Франції отже ідея „єдиного фронту" поширилась незвичайно — поперта на дивне диво політикою державних верховодів, котрі зі страху перед Німеччиною — скумалися з большевиками та вступили з ними у політично-воєнний союз. Але заки ще до війни прийде — закоштують і французи солодощів близького братання з елєментами, для котрих нема ніякої етики.

А в Польщі? Ми вже згадували про ту цілу низку польських тижневиків та двотижневиків, що дуже спритно поширюють в польській суспільности совєтофільство. Належать тут, наприклад: „Пшекруй тигодня", „Попросту", „Обліче дня", „Шпількі", „Млода мисль людова" і багато інших. І справа є поставлена так, що властиво поляки на ту заразу не мають жадного антидоту. Правда і це, що у них римсько-клерикальна преса поставлена дуже сильно. І так до неї належить один **щоденник**, що місячно коштує лише **одного злотого**, а розходиться **в сімдесять тисячах примірників** — головно по селах. Видають його францішкани, живучі в малій осаді „Непокаляново", котрі й видають спеціяльний місячник п. з. „Рицерж Непокаляней". Цей „Рицерж" друкується в **триста тисяч** примірниках.

Та це справи не зміняє, бо — як звісно — першу ролю в державі грають міста, а в них зорганізовані робітники. Ті однак є приступні передовсім лише для преси, котра їх спеціяльні справи заступає і попирає, і тому францішкани знаходять прихильників лише між найтемнішими верствами міського пролетаріяту, а зокрема поміж жіноцтвом.

Вправді мають польські соціялісти свій щоденник **„Роботнік"**, котрий рішучо проти комуністів виступає, але він впливу великого не має і ледви дихає, не маючи з боку такого фінансового поперття, яке мають большевицькі видання.

(Кінець буде).

Л. Нигрицький.

МІСІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Як воно не дивно, але в історії українського письменства, побіч стільки кличів, закликів, окликів, мовлянь, „письменники, виховуйте нарід, працюйте для народу, пишіть для народу" й т. д., забулося про „виховне" значіння драми. Забулося про вагу цього живого слова. Властиво кажучи, може не забулося, але не дбалося про це так, як дбалося про інші роди нашого письменства (якщо загалом, дбалося!), а вслід за тим, льогічним шляхом призбирані на театр гроші йшли на ріжні „вибори" й інші політичні речі. І театр, святиня культури кожного народу, це міжнародне по формі, а національне по суті, мистецтво, розвивалося крадькома, в якомусь затхлому куті, без животворчого проміння, без ніякого догляду й нагляду — ось просто так, як у якомусь великому городі росте собі під муром квітка часто тільки завдяки забудькуватості городника.

Тимчасом театр це мабуть найголовніший засіб „пропаганди", — це зрозуміли відразу большевики й їх теоретики. Те, що діється на сцені, стоголосим відгомоном відбивається в серці тисячі глядачів і ні один твір слова не має такого непереможного впливу (в першу чергу) на маси, як театральне мистецтво. Адже глядач бачить на сцені нераз розвязки тих питань, які коли навіть доходять до його з якихось інших сторін, то не в такій силі, не в такій зустрічі з іншими питаннями й (що найголовніше) не в такому оформленні, як він собі це уявляв. Словом, світогляд сотень-тисяч глядачів формується під непереможним впливом ідеї автора, під мистецьким виконанням акторів. Можливо, що світогляд (чи хоч би якесь почування) неодного глядача стрепенеться, стриможиться, чи навіть гостро зареагує на якусь непідходну йому ідею автора. Але зерно, кинене у виді слова зі сцени на салю, кільчиться, по волі, чи по неволі.

Звихнена в напрямі „виховного" впливу літератури на життя, українська критика не добачила в українській драмі цієї місії, яку виконує кожний інший театр: місії переродження людини. Так, як головним, провідним мотивом нашого письменства є плач старої Горпини, що Маринка пішла в місто „в найми, між чужих людей", як ми в літературі поза селом, чи його настроями, його нуждою і радощами майже не вийшли (адже „підвалина нашого народу, це селянство!") — так знову в драмі ми визбулися того, що є основою людини, мотором його чинів — пристрасти. Писав колись О. Олесь, що ми не можемо, чи радше не вміємо ні плакати, ні сердитись. Словом, якби хтось хотів порівняти настрої нашого загалу, збірне почування, не міг би більш влучно порівняти, як з подільською слотою. Такий собі дощик, сірий, дрібненький, крізь сито; тут калабанька, там калабанька, тут трішки болота, там якась ямка, все це мале дрібненьке, сперешу нешкідливе, а в висліді: запалення легенів.

Ясно, всім відомо, що слота причиняється незвичайно до розвою... хопти, але тепер усвідомім собі, чи справді, навіть тепер, у нашому житті нема більших конфліктів, більших, глибших зударів, душевних колізій? Себто, чи сьогодні не можемо ми створити драми? А якщо вже так справді є, то чи наше життя, льогічно заключуючи, не є прекрасною фарсою?

Значить, коли в нас питання днів годі збільшити до величини зударів пристрастей, то чиж не можна їх вивернути горі дном і показати їх у кривому зеркалі сатири? Безумовно, що більша частина нашої суспільности булаб до глибини душі обурена „висміванням найдорожчих почувань" — але чи ця суспільність, вадившись на дотепер у невідоме, на зразок китайських божків, по кількох таких впорскненнях, не прочунялаб з цього гіпнотичного сну й не витворилаб людей з пристрастями?

Глум — страшна зброя, сильніша від патетичних сліз і високопарних закликів. Українська література „виховувала" всіх безперервно — прийшов 1918. р. і ми показали себе дуже „вихованими". Не обдурюймо себе і не наркотизуймося. Бо прийшов час, коли мусимо собі сказати, що ми варта і внедовзі, вірмо в це, треба буде здати ще тяжчий іспит, як перед роками.

Коли не побачимо самі себе на сцені, тоді побачать на сцені **нас**, і то без нашої згоди. А кепські актори „положать" найкращу пєсу. — („Новий Час").

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

— 61 —

І бочечка обернулася, рухнулася вперед і віднеслася.

Павло не міг від люті проговорити слова. Старшина післанник не розумів нічого й стояв, як приголомшений.

— Додому! — крикнув Павло. До бою! Заліза їм чортам, не слів.

І обидва післанці направилися до відходу. Але в ту мить з дверей виступило двоє озброєних людей, що заявили, що Павла Цокана затримують і арештують.

Павло скипів і мацнув за пістоля, але проти нього виставлено дві крісові цівки й скомандовано, негайно віддожити зброю. Павло здався, а поручника виведено й відіслано назад до Ясіня. При відході йому заявили, що Цокан лишається заложником за арештованого в Ясіню Йонаша й лише тоді видадуть його, як ті випустять арештованого. Павло, прощаючися, сказав:

— Підіть і скажіть на мене не зважати. Приготуйтеся й вдарте, але вдарте так, щоб чортам у пеклі стало весело. До побачення! Передайте усім привіти, а колиб прибула Марійка, хай не журиться. Докажу, що потраплю не гірше від неї розрахуватися з боржниками!

Старшина мчав назад до свого війська й ніс гаряче переконання, що тільки зброєю й залізом говорять із тими, що носять імя — ворог.

26.

Вістка, що її приніс з собою післанець, блискавично рознеслася по цілому фронті. Все збурилося й забажало пімсти. По цілому фронті пробіг грізний наказ, щоб то не було, добути Рахів. Павлові слова передавалися з уст в уста, бурили й підбадьорювали. Камяніли затиснуті уста, затискалося й обкипало люттю серце. Вперед, вперед! Перемога чи смерть! Нема звороту назад. Пімсти! Нас розсудять залізо й гармати, кровю напишемо договори й печать смерти ворога закріпить їх! Все на фронт! Усе, що живе й може нести зброю!

З Ясіння швидко прибували нові, решітки сил, закріплялися наскоро позиції, творився новий броневик. Вояки чистять зброю, клямкають сердито замками й зубами, гармати наводять ціль.

У десять годин відкривається вогонь!

Кіті відвідала матір і вернулася до Ясіня. Сірий, набряклий туманом ранок. По небі сунуть величезні загони хмар, спадають від тягару на гори, чіпляються шпилів і з боєм прокладають шлях вперед.

Гуцул з далекої Косівської Поляни привіз конем знеможену Марійку. Проїхала дикими плаями, високими горами, кудою взимову пору не ходить ні одна людська нога. Марійка ледве жила й не могла зовсім говорити.

Кіті перша почала розтирати хорій пограбілі руки, напувати гарячим чаєм і поможила її відпочинути. Зараз заснула камяним сном. Лежала на постелі горілиць, бліда з опалими щоками, майже без дихання. Кіті мовчазно коло неї й тяжкі болючі думи краяли її мозок.

Скоро пічнеться наступ. Батько й Павло в небезпеці. Хто знає, чим скінчиться. Марійка не переживе смерти Павла. Боже, Боже! Що робити. Колиб зупинити боротьбу, виміняти Павла, звільнити батька. Краю мій любий, болючоханий! Що чекає тебе?!

Кіті гасала по кімнаті, не знала, за що взятися. Після порішила бігти до батька. Добеться від нього прохання, щоб звільнили Павла. Він мусить просити тих, щоб звільнили його. Мусить! Інакше вона вмре на його очах.

Добігла до вязниці, бігає, шукає доступу до арештованого, але це не так легко. Тепер до вязня нікого не допускається. Куди, до кого вдатися, щоб пустили? Всі на фронті. Глянула на годинник — вісім. Побігла на почту й сполучилася телефонічно з польовим штабом, а через нього з Дмитром Цоканом. Той сказав, щоб пустили. Наслідки взяв на власну відповідальність.

По короткому часі Кіті увійшла знов до тієї кімнатки, де перед кількома місяцями мала бурхливу розмову з батьком. Усе те саме. Стіл, стільці, тільки обставини змінилися.

Увели Йонаша. Блідий, опалий, попелитий. Спочатку ніби не пізнав Кіті. Пізнавши, здається, зрадів і усміхнувся.

— Це ти, Кіті? Як сюди дісталася?

— Це я, тату! Багато казати. Не можна гаяти ні хвилинки часу. Прийшла до тебе в важливій справі. Йде про твоє життя й життя ще одної людини. Все залежить, як поставишся до того ти.

І Кіті швидко оповідає, як стоїть справа. Вона вся горить. Щічки запалали червоною барвою. Очі блищать. Батько слухає байдуже, байдуже дивиться на захоплену дочку й обличчя його не виявляє найменшої зміни. Дослухавши, подумав і каже:

— Ні, дочко. Не бійся за мене. Я, бач, зовсім спокійний. Я буду живий. Люди, що підписують смертні присуди й не виконують їх, не встані бути небезпечними.

— Тату! Що ти кажеш? Це я купила ціною власного переконання невиконання того присуду.

— Не приймаю, дочко, такої жертви. Ти, моя дочка й ти ходила жебрати в ворога помилування. Ти своєю честю й ганьбою платиш за ласку збунтованого мужика. Не хочу тієї ласки! Ціною власного життя... Хто вимагає від тебе цього?

— Батьку! Нема часу на розумування. Треба жити, для того, щоб боротися за свободу.

— Не хвилюйся, дочко! Йди собі до своїх приятелів і скажи їм, що можуть робити зо мною, що їм захочеться. Я готовий умерти, але вмерти без ганьби. Я тішуся, що смерть моя окупиться смертю одного ворога, а тому ніколи не вийду з вязниці, поки мене не визволять переможні наші сили.

— Тату! Тату, що ти говориш? Що ти говориш. Ти вже не знаєш, що говориш.

(Дальше буде).

Марійка: — Чому ти записуєш все нові цінники? Таж нічого не купуєш?!

Ірка: — Щоби листар приходив що дня. Сусіди не мусять знати, що Петро зірвав зі мною.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЩЕ ДЕБАТУЮТЬ.

Ново основане товариство „Поблик Едюкейшен Асосіейшен" (Союз публичного виховання) влаштувало оноді в Ню Йорку публичну дискусію про те, що треба вчити в школах.

Замітні факти: наперед спеціяльне товариство для справ публичного виховання, а потім низка публичних дискусій про те, як виховувати молодь.

Видно, що в Америці не зовсім задоволені з того виховання, яке молодь дістає по публичних школах.

ПОЩО ШКОЛА?

На першому дискусійному зібранню згаданої організації д-р Роло Ґ. Рейнолдс, директор школи Гораса Мена, говорив про найбільшу виховну потребу у вихованні в теперішніх часах.

Він сказав менше-більше: Навчіть дітей думати, а цивілізація буде перемінена за одно покоління. Навчити дітей думати — це головна задача виховання.

НАУКА ДУМАННЯ.

Це виглядає круто: адже теперішні школи кажуть, що вони вчать дітей думати. Невжеж це неправда?

Так, каже д-р Рейнолдс, що самий є директором одної публичної школи: нинішні школи вчать дітей, що вони мають думати, а правдива наука вчить, як треба думати.

Школяр, — каже д-р Рейнолдс, — котрий навчився, що думати, думає тільки думки, які його другі навчили думати. Він звичайно думає ті думки, які думали його старші, родичі, вчителі. Самостійно думати він не вміє.

ПЕРЕШКОДИ РОЗУМНОГО ДУМАННЯ.

„Школи", — говорив д-р Рейнолдс, — „повинні вчити дітей думати на основі безсторонних доказів".

Далі Рейнолдс показав, що перешкаджає людині досягнути безсторонного висновку при думанню: „Діти повинні навчитися доходити до своїх власних висновків на основі фактів, а не з пересуду, або з пристрасти, або з традиції"

НАСЛІДКИ НЕВМІННЯ САМОСТІЙНО ДУМАТИ.

На доказ того, що американці не вміють самостійно думати, д-р Рейнолдс подав факт, що вони йшли за такими демагоґами, як Вилієм Рендолф Герст та покійний Ґуї Лонг.

На цих двох людей натякує теж у своїм листі Г. Р. Байерс, студент з Кеймбридж, Месечусетс, до „Ню Йорк Таймсу". Він писав: „Я належу до того покоління, що його діяльність прозивали „радикальною", „вивиротною", „не-американською"; що бачило, як грубий блазень захопив необмежену владу над одним з 48 стейтів; що бачило, як один священик, через переконливе бесідництво й при помочі радія, переконав велике число людей, що він має зараду на всі наші економічні лиха, від яких щирому дослідникові господарських справ можуть боки тріснути зі сміху. Ми бачили, як один чоловік з Сан Сімеона (Герст) контролює велику частину публичної преси й при помочі своїх ґазет переконує масу людей, що його розпирає любов до рідного краю, тоді як він називає всякого, що можливо він не такий досконалий, червоним або небезпечним радикалом, або анархістом".

Виходить з фактів, що директор Рейнолдс та речник молоді не далеко відбігли в своїх поглядах про Герста й Ґуї Лонга.

ПРИКЛАД ВИСНОВКУ З УПЕРЕДЖЕННЯ.

Упередження, про котре говорить д-р Рейнолдс, бере свій початок з уяви, почування або спогадів.

Як примір висновку з упередження можна подати думку, що від якогось часу стала дуже популярною в Америці, між іншим завдяки специяльній пропаґанді Вилієма Рендолфа Герста. Маю на думці упередження проти іміґрантів.

Багато підприємців з того упередження не хочуть приймати іміґрантів на роботу. Коли їх спитали, чому вони це роблять, вони кажуть, що іміґранти цеї роботи добре не зроблять.

Цей висновок, що іміґрант якоїсь роботи не зробить, противиться фактам, бо факти показують, що нема просто такої роботи, яку вміє зробити американець, а не вмів би зробити іміґрант. Отже вийшов з упередження, а не з фактів. Американець, що таке говорить, не передумав справи як слід, а тільки приняв думку інших людей, або думав на основі кількох своїх досвідів з іміґрантами, забуваючи за те, що на основі досвіду з кількома іміґрантами не можна судити про всіх.

ПРИКЛАД З ДРУГОГО БОКУ.

Як приклад висновку з упередження з нашого боку можуть послужити нам висновки, до яких ми приходимо про думки ріжних людей з чужих або ворожих нам народів. Вистарчить сказати, що автор якоїсь думки це ворожий нам москаль, а вже багатьом це вистарчає, щоби відкинути всяку думку такого чоловіка.

Раз мене переконував один наш чоловік, що проф. Айнштайн не може мати слушности, бо він жид. Питаюся свого собесідника, чи знає він погляди Айнштайна. Ні, він їх не знав, але знав, що вчені вже признали ці погляди „проявом жидівської нахабности".

Якби я був сказав, що Айнштайн думає, що два рази два чотири, мій собесідник готов був сказати, що це певно неправда, коли й Айнштайн таке признає.

Вкупі з таким розумованням іде розумування деяких інших людей з ворожих нам народів, що як тільки почують про якусь думку українського вченого, махають руками, гейби хотіли сказати: „Ех, що там українець потрафить придумати!"

НАЩО ПРИДАЛАСЯ ШКОЛА.

Таке говорять частенько не лишень люди, яких ми вважаємо за неосвічених. Буває, що говорять таке й люди, які покінчили „високі" школи.

Я вже писав раз про московського вченого, що осуджував українську мову за те, що, не маючи своїх слів, понабирала масу таких слів, як: парлямент, телеграф, тощо. Цей професор робив з прибрання таких слів закид українській мові та радив українцям уживати московської, дарма, що московська теж не має цих слів та вживає тут чужих, просто міжнародних слів.

Буває, що люди не тільки покінчать „високі" школи, але й стануть професорами в „найвищих школах", а не вміють самостійно думати. Тільки й те вміють, що думати чужі думки. Як папуга вміє повторяти чужі слова, так вони вміють повторяти чужі думки.

СТРАХ ПЕРЕД ДУМКОЮ.

При поправлюванню дописів я стрінувся з людьми, які обурювалися, коли я додавав: „я думаю".

Мене довго дивувало, чому саме люди бояться так сказати, що вони в даній справі так думають.

Чи не тому вони бояться сказати про себе, що вони так думають, бо сказати таке про себе значить, що інші люди можуть инакше думати?

Іван Франко ціле своє життя кликав людей покладатися на свою думку, не оглядаючися на те, що інші думають; та хоч він був один з наших найбільших мислителів, то радив усякій думаючій людині памятати, що хоч як вона чогось певна, вона все повинна скромно признати, що може помилятися.

Казав він: „Поете, памятай, що ти все новик!"

СЛІПО ЗА ФРАНКОМ?

Не на те я наводжу Івана Франка, щоби сказати читачеві: Ти так мусиш думати, бо бачиш, що й д-р Іван Франко так думав.

Бувають такі люди, що таке кажуть. Бувають такі люди, що заставляють людей іти сліпо за поглядами Івана Франка.

Мені здається, що хто таке голосить, той ломить основну думку всеї діяльности Івана Франка, котра голосила: Чоловіче, думай власним мізком.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПІТСФІЛД, МАСС.

Наша участь в міжнароднім пописі.

Заходом організації Йонґ Менс Крісчен Асосіейшен відбувся дня 22. квітнь „Інтернешенел Фестивел", в якім виступали італійці, поляки, португальці, французи, греки й українці.

Наші українці були трохи лихі, бо в програмі поставлено їх точку на самім останку. Та на концерті переконалися, що їм не зроблено тим ніякої кривди, навпаки, їх ще вивищено, бо саме їх точка зібрала найбільше оплесків.

Молодь наша, що покінчила курси танків школи В. Авраменка, виступила з українськими народними танками. І треба признати, що пописалася якнайліпше. Всі танки були приняті публикою гучними оплесками, особливо „Запорозький герць. Шість-літні діти, Тарас Муневич і Докія Никорчук та Стефка Стефанюк, вивязалися надзвичайно добре. Взагалі треба дати признання всім танцюристам і їхнім родичам, що подбали про їхнє виховання.

Дехто не є задоволений, що українці не одержали нагороди. Впершу чергу не давали нікому нагород, а для нас, українців, повинні бути нагородою ті гураґанові оплески, якими витала публика нашу молодь. Нагородою є теж гарна промова майстра церемоній д-ра Артура Б. Байсейлона, що так гарно висказався про українців, про їхню культуру, про змагання нашого 40-міліонового народу до своєї держави та про те, що Америка горда, що має між собою нарід з такою чудовою культурою. До цього додам, що зараз по нашім виступі звернулися до п. Емілії Стефанюк, що була керовницею виступу, визнач[illegible] з пропозицією дальших виступів. Вона теж постаралася про гарну будку, в якій були виставлені твори нашого мистецтва, як теж і одна різьба нашого світового скульптора Олександра Архипенка.

Я радий, що сповнилося те, про що я писав у дописі тому два роки. Я мав критичні заміти, получені з танковою пропаґандою, але не мав я ніколи нічого проти молоді. Я її високо ціню за її працю і її патріотизм. Останній виступ запевняє мене, що ця молодь дійсно добра і патріотична. З неї матиме українська справа ще велику користь. З допису про цей виступ, який подано в американській ґазеті, подам цей уступ:

UKRAINIANS PROVIDE PEP.

The peppy Ukrainians, as usual, performed briliantly. They held the center of the arena a little longer than other groups, but their swift-moving dances would have been continued double the time allowed had encores been permitted. With William Spasyk and Walter Kopychak directing they presented a variety of dances in native costumes of which the "Zhuravlee" (bird idyl) and "Zaporoggian Knights' Battle" (sword dance) were outstanding. The festival programs ended with the singing of "The Star Spangled Banner" by all the groups and the audience.

The Polish and Ukrainian groups also had attractive exhibits.

П. Ш.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 2-го травня, в годині 3-тій пополудні, в Нар. Домі на Комберленд Гіл. Просимо всіх членів прийти на означений час, щоб справу полагодити, бо вечором галя буде занята. — Петро Черкас, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. Николая повідомляє членів, що місячні збори відбудуться дня 3-го травня в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Кождий член обовязаний прийти на ці збори і вирівнати свої довги до братської каси, або згідно зі статутом буде суспендований. — Т. Стеців, предс.; Ант. Боньчак, кас.; Андрій Боньчак, фін. секр.

Кельнер: — Бачу, що пан добродій є з чогось невдоволений. Чи може було щось пересолене?

Гість: — Так, рахунок.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ О. ОСЕЦЬКИЙ.

На сторінках „Свободи" появилася недавно сумна вістка про смерть генерал-хорунжого генерального штабу, О. Осецького, в Парижі.

Бувший наказний отаман і бувший військовий міністер України генерал-хорунжий генерального штабу Олександер Осецький розпочав свою військову карієру в російській царській армії. Молодим юнаком він укінчив Пажеський Корпус і вийшов підпоручником в Лейб-гвардії, Преображенський полк. Будучи старшиною, він укінчив офіцирську стрілецьку школу в Оріенбавмі, а пізніше й Академію Генерального Штабу.

Перед війною Олександер Вікторович дістав призначення команданта 3-го гренадирського перновського полку короля Фридриха-Вільгельма IV. З тим полком пішов він і на війну проти Німеччини та Австро-Угорщини в 1914 році. На війні авансує і дістає рангу генерал-майора і командує бригадою тогож гренадирського корпусу.

В 1917 році, на самому початку української визвольної боротьби, покійний генерал О. В. Осецький зголошується до Українського Генерального Військового Секретаріяту і дістає призначення команданта полтавського корпусу, а пізніше стає начальником головного штабу. За часів гетьмана П. Скоропадського він організує корпус залізничної охорони Української Держави і ним командує. При Директорії генерал Осецький займає високу посаду начальника штабу головної команди українських республиканських військ, а по вступі республиканських військ до Києва дістає теку військового міністра (26 грудня 1918 р.). На початку січня 1919 року генерал Осецький відвідує Західню Область Української Народньої Республіки. По сформуванню Штабу Деєвої Армії генерала Осецького призначають наказним отаманом Військ У. Н. Р., а з початком військових операцій проти польської армії дістає призначення командуючого холмським фронтом, в склад котрого входила ковельська і володимиро-волинська група нашої армії. На початку 1920 року генерала Осецького призначили головою військово-дипломатичної місії в Бельгії.

Омерть шановного генерала і видатного діяча Олександра Вікторовича Осецького мусить глибоко відчути все українське громадянство. Імя генерала Осецького знане широко не тільки серед українців, але й по цілому світі. Він вперше використав для бусолі властивість фосфору світити в темноті. Його винахід, світячий у темноті компас („компас капітана Осецького"), розголосив його імя по цілому світі. Багато людей уживають нині годинників із світячими циферблятами та ріжні інші прилади, якими послугуються в темноті і на які можливо ще довго треба було ждати, коли б не винахід українця — колишнього капітана О. Осецького.

Мені випала велика честь користатися приязню Покійного генерала Олександра Вікторовича Осецького як в його приватньому житті так і в війську. А тепер смерть забрала мені старшого від мене віком і рангою приятеля. А всі ми втратили шляхетного лицаря, який засвідчив свою глибоку любов і відданість Україні не лише словами, але й ділом.

Інж. летник, підполковник
І. Л. Морей де Моран.

ХІРУРҐІЯ ТОМУ 2,500 ЛІТ.

Із писаних памяток старинних часів довідуємося, що вже в тих часах деякі народи знали хірурґію, або що були хірурґи.

Вже Гомер (жив у 9-тім столітті перед Христом) згадує, як то грецький герой Ахіль хірурґським ножем оперував ранене коліно свого приятеля Патрокля.

Цікава є прастара знахідка недалеко пристані Керч на Криму. Там знайшли гробницю скитського князя, в якій була похоронена також його жінка та прислуга. Згідно з тодішнім звичаєм давали до гробу всі предмети, які покійник любив за життя. І так у гробі того скитського князя між іншим знайшли кілька ваз по мистецьки вироблених. Знавці здогадуються, що вази походять із 4-го і 5-го століття перед Христом.

На одній з тих ваз невідомий тодішній мистець нарисував також сцену, як один скит оперує другому ногу. Оба однаково зодягнені. Вони в довгих плащах із шкір звірів, а пояси прикрашені гарними металевими прикрасами. На ногах мають високі чоботи без запятків.

Один із них, певно лікар-хірург, клячить перед хорим і оперує йому ногу. Лівою рукою держить хору пяту, при чому йому також помагає хорий правою рукою. Лікар завязує рану. Перевязка вже перевязана довкола ноги, а частина перевязки є ще в лікаревій руці.

На рисунку можемо також добре розріжнити болючий вираз лиця хорого, як йому лікар стискає ногу перевязкою. Хорий схопив лікаря лівою рукою за руку, щоби так не стискав йому ноги.

— Стрілець Булька! Чи ви жонатий?

— Переважно.

— Що значить: переважно? Так, або ні.

— Переважно, бо я є жонатий, а не хотів би бути.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ СПРАВ ЧУЖИНЕЦЬКОГО НАСЕЛЕННЯ У ВАШИНГТОНІ.

Конференція, котра буде мати за завдання висвітлити теперішнє загрожене положення чужинецького населення в Америці та висловити належну опінію на несправедливі обвинувачування чужинців, відбудеться в готелі Вашингтон, місті Вашингтоні (Д. К.), в суботу, дня 2-го травня 1936 року.

Організована заходами та старанням Чужомовного Інформаційного Бюра в Ню Йорку, конференція основується на тлі постійно збільшуючогося занепокоєння серед широких народних мас, нанесеного переляком з приводу економічної кризи, а в деяких випадках таки через самолюбні політичні мотиви, — супроти нових іміґрантів в Америці як теж і старих горожан.

„В такім часі, коли з трудом не можна як слід заспокоїти потреб навіть своїх власних горожан, не треба дуже дивуватись, що чужинецьке населення Злучених Держав виставлене на ріжну гірку критику", — заявляє Рід Луіс, директор Чужомовного Інформаційного Бюра (ФЛІС). Коли з одного боку зроблено проти чужинців такі поважні обвинувачення, то знову з другої сторони ті закиди названо противорічевнями у відношенню до американських засад та традицій.

Де криється правда? Яка, у світлі американської традиції та сучасних потреб, була би найкраща програма для Злучених Держав? Це все буде ціллю конференції передискутувати та відповісти на такі питання. Тоді коли фантастично предложені обчислення та заяви пущено в рух в тій цілі, щоби зіпхати на чужинців усю вину за американські суспільні та економічні лихоліття, найвища пора зібрати правдиві факти та подати їх до загального відома.

Серед промовців на конференції буде визначний урядник, Джан Г. Вайнент, голова ново створеної Ради Суспільного Обезпечення та бувший ґоверпор стейту Ню Гемпшир, котрий буде промовляти на тему: „Чужинці і допомога". Представник церкви, Джан А. Раєн, доктор-теольог та викладач моральної теольоґії в католицькім університеті, буде говорити на тему: „Чи чужинці є урівнені до рівного трактування у виконуванні праці". Юстин Милер, голова дорадчої комісії головного прокуратора відносно злочинів, буде прмовляти на тему: „Населення чужинецького роду і поповнювані проступки та злочини".

Також Торстен Селин, професор соціольоґії в пенсилвенійськім університеті, при значений до виголошення промови про: „Злочини та друга ґенерація", а Вил Ірвин, автор; Е. А. Гутон, професор антропольоґії в університеті Гарвард та Морис Гиндус, автор та соціольоґ, зроблять доклади з історії, науки та самої іміґрації.

На обидва конференції буде доступ для публики. Загальна дискусія буде вестися після кожної промови.

ФЛІС.

Забагато панів.

Еспанці дуже люблять гарні й довгі назвища. Зокрема великі пани мають там звичайно дуже багацько імен та назвищ.

Один ґранд (еспанській вельможа), самособою монархіст, тікав із демократичної Еспанії до Франції. Він перейшов щасливо через гори Піренеї (на еспансько-французькій границі) і добився вночі до якогось французького села. Швидко знайшов якусь гостинницю й постукав у двері. Та господар не надіявся в таку пізну пору гостей і важко його було розбудити.

Врешті якось прочумався й підходить до вікна.

— Хто там? — питає.

— Відчиніть, будь ласка — просить еспанський ґранд. — Я Дон Жуан, Педро, Фернандез, Родріґез де Вінова й де Льос Серпентес, граф Маляфря й Портебельо, лицар Сан Яґо й Алькантари...

Господар, що ніколи не чував про такі довгі назвища, знизив плечима.

— Дуже мені жалко, — відповів — та в мене нема місця для стількі панів...

Замкнув вікно й поклався далі спати.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Честер, Па. — Гарна збірка. — Дня 31. березня завязався з громадян, що гуртуються при У. Н. Домі, виконний комітет, який мав занятися збіркою для тих українських родин, що потерпіли від повені. Головою комітету став о. О. Мицик, гром. Г. Мисишин секретарем, а гром. В. Гарасим касієром. Зараз розписано листи до товариств, а колекторами стали: Й. Бринґилевич, Анна Мисишин, Марія Фідик, о. Мицик, гром. Комар, М. Дмитрик.

Дня 7. квітня зійшлися на наради урядники від товариств і попросили жертви. Таксамо прибули і колектори. Рішено гроші не тримати, а зараз вислати, куди треба. Рішено по дискусії вислати до Американського Червоного Хреста $25, передаючи їх на руки мейора міста. А до Обєднання вислано $106 на висилку до тих комітетів, що зголосилися за жертвами. Щира подяка тим, що відозвалися на наш заклик допомогти нашим нещасливим братам і сестрам.

Жертвували від товариств: У. Н. Дім $10; Тов. Народна Поміч $5; Тов. Союзове св. Духа $5; Тов. Запорозька Січ, від. 388 У. Н. Союзу $5; Молодечий Клюб $3; Союз Українок від. 2, $15.

Жертвували отсі: Н. Рубаш і Т. Кучапська по $2; по $1: Й. Брингилевич, Р. Василюк, Т. Урбан, М. Волошанський, А. Федоров, Н. Броницький, Калина Ташак; по 50 ц.: С. Миштурак, С. Лужецький, Н. Бакалець, Гр. Мисишин, С. Чавага, А. Батюк, А. Гачок, М. Дмитрик, Й. Яворський; по 25 ц.: М. Пазюк, Г. Савичкий, С. Пецюх, Г. Забитко, І. Вовк, а решта дрібними.

Далі: І. Пастушок $1.50, а по $1: І. Хомин, М. Курица, В. Яґло; по 50 ц.: Л. Благітка, І. Тимонь, П. Оґар, Й. Весоловський, С. Бартіш; по 25 ц.: М. Бандирський, М. Весоловський, Марія Фідик.

На Іст-сайд: Товариство ім. Тараса Шевченка, від. 156 У. Н. Союза, з каси $10. Члени зложили від себе $23.50, а то: М. Муряр, М. Єдинак, Д. Погоряич по $2; по $1: П. Купчак, П. Яцик, Н. Куґай, І. Куґай, Г. Лебіщак, Г. Давид, В. Трач, М. Парасюк, М. Єдинак (син), І. Клюк, І. Ткач, П. Блотний; по 50 ц.: Н. Іщук, В. Новак, М. Яцик, П. Садло, П. Закорчений; С. Ткач, В. Федорович, О. Коваль, Я. Тащак, Й. Беречкий, Ю. Равлик; Союз Українок з Іст-сайд $15; Далі по $1: М. Кручай, Г. Мисак, І. Сорока, Т. Каспер, М. Чабан, А. Гадай, В. Гарасим; Н. Шегда 75 ц.; по 50 ц.: Т. Сорока, С. Верещак, І. Гачак, Г. Стецій, В. Стецула, Т. Пастернак, Н. Коваль, П. Мельник, П. Баран, М. Радович, І. Летнянчин; І. Пророк 35 ц.; по 25 ц.: П. Василик, М. Білей, І. Кондур, П. Думен.

Комітет: **о. Омелян Мицик**, предсідник; **Василь Гарасим**, касієр; **Григорій Мисишин**, секретар.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Тов. Українська Січ, від. 170 У. Н. Союза, на своїх зборах ухвалило жертву в сумі $15 на потерпілих від повени. Гроші передано на руки Центр. Комітету, а Комітет заслав до Обєднання.

Центральни Комітет далі продовжує збирання фондів на ту ціль. Просимо урядників тих місцевих відділів, які ще не жертвували нічого на повеням, щоб це негайно зробили. Всё свідоме українське громадянство в Джерзі Сити, Н. Дж., повинно жертвувати якнайбільше на ту ціль і слати жертви на адресу Центрального Комітету, 181-183 FLEET ST., JERSEY CITY, N. J.

Центр. Ком. Укр. Нац. Орґ.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

СКРЕНТОН, ПА.

В справі помочі Лемківщині.

В неділю, дня 8. березня б. р., відбулося в галі укр. народної прав. церкви св. Арх. Михаїла віче в справі несення просвітної помочі Лемківщині.

Головним бесідником був представник Лемківської Просвітної Комісії зі старого краю, п. Михайло Дудра.

Віче зорпочалось виступом церковного хору вище згаданої церкви під проводом о. Е. Королишина, а нотім покликано до переведення віча церковних урядників: предсідника Д. Стадницького, секретарів В. Козія, В. Барана і касієра І. Чупруна.

В своїй промові представник М. Дудра представив як наочний свідок недолю, яку переживають наші брати лемки під польським окупантом. Взивав ратувати нашу Лемківщину перед ворогами і для цеї цілі організувати тут в Америці гуртки, якіб могли давати поміч на те, щоб просвітна справа на Лемківщині не загибла.

По промові п. Дудри о. Е. Королишин завізвав присутніх до жертви на просвітну поміч Лемківщині.

Жертви зложили: Стефан Корпан $5; о. Е. Королишин $2, Микола Стадницький $2; по $1: Г. Скоців, М. Піціль, І. Волошин, В. Козій, І. Чупрун, І. Попіль, Й. Ленчицький, Г. Теклишин, А. Батюк, В. Плішка, М. Теличка і І. Ціздак. Разом $21.00. Дрібними датками $11.40. Разом $32.40. Розходу було $5. Осталося $27.40, яку то суму вислано на вище згадану ціль через „Обєднання".

За Комітет:
Василь Козій, секр.

ДІТРОЙТ, МШІ.

Жертва відділу Союзу Українок.

Відділ 16 Союзу Українок Америки призначив $20 на народні потреби в краю, а то по $10 на політичних вязнів і Наукове Товариство ім. Шевченка. Гроші переслано через Обєднання.

Марія Е. Бек, секр.

ПОДЯКА.

Я, член від. 42 У. Н. Союза в Пасейк, Н. Дж., складаю сердечну подяку головним і відділовим урядникам за підмогу з фонду запомогового. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові.

Теодор Непик.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 27. квітня помер у 52-му році життя ОЛЕКСА КУЩАК, член від. 147 У. Н. Союза. Родився в Галичині, в селі Радова, повіт Ярослав. Оставив 3 синів: Михайла, Едварда і Стаха.

Похорон відбудеться в четвер рано 8.30, з дому жалоби під ч. 822 Н. 4 вулиця.

В. Й. П.

НЕЗВИЧАЙНА МУЗИЧНА ПАМЯТЬ.

Російський композитор Глазунов, що помер недавно в Парижі, визначався незвичайною музичною памяттю. Він відтворив з памяти цілу увертуру до опери „Князь Ігор" Бородіна, коли згубився десь рукопис цього твору. Глазунові було досить раз почути якийсь орхестральний твір, щоб опісля відограти його в цілости вірно на фортепіяні. Як сказано, ця феноменальна память у Глазунова була виключно музична. У щоденному житті він забував постійно ріжні речі і сам признавав, що треба було цілого року, щоби затямив собі число дому, де мешкав.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ (454)



З очайдушною лютою, що зродилася з фанатизму, баалити кинулися на александріянів Тарзана. Провідники чорних здивувалися немало приходом цих дивних союзників, і вони побачили, що мають тепер досить сил, щоб оточити ворогів з усіх боків.



Капітан Ґарета давав знаками до зрозуміння баалітам і чорним, щоб оточили противників довкола. Стрільці Джерія Джовнса пробували відбити цей страшний рух, але на місце кождого ворога, що впав, ставали чотири нові.



Ще ніколи не розігралася така завзята битва, як того дня в кратері вулкану Канааны. Свистали стріли. Літали списи. Сталь дзвеніла об сталь. Крики ранених мішалися з харкотінням умираючих.



Тарзан на своїм коні вганяв по всіх кутках битви, заграваючи вояків до бою, приказуючи, напоминаючи, бючись, уникаючи нераз смерти простим чудом. Одначе він бачив, що його жовніри мусять поволі бути оточені. Він бачив, що їх жде розгром.